

Guía Docente				
Datos Identificativos			2022/23	
Asignatura (*)	Innovación docente		Código	652609E41
Titulación	7 Mestrado Universitario en Profesorado de Educación Secundaria: Linguas Extranxeiras			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	Anual	Primeiro	Obrigatoria	2
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Rodríguez Romero, María del Mar	Correo electrónico	mar.rromero@udc.es	
Profesorado	Lorenzo Castiñeiras, Juan J.	Correo electrónico	j.lorenzo.castineiras@udc.es	
	Rodríguez Romero, María del Mar		mar.rromero@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia persigue que o alumnado interiorice a innovación educativa como unha actitude profesional imprescindible para responder ás exigencias formativas ante o reto da crise ecosocial e apliquen a ?sustancia espiritual? das tecnoloxías dixitais á ensinanza para minimizar a fenda de participación. Asemade, busca facer efectiva a coordinación entre materias para asegurar que pode producirse unha integración de aprendizaxes do módulo xenérico e o módulo específico, o Practicum e o Traballo de Fin de Mestrado.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A3	(CE-G3)Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
A8	(CE-G8)Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá
A9	(CE-G9)Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia
A20	(CE-E6)Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A21	(CE-E7)Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A26	(CE-E12)Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
A33	(CE-P2) Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente
A34	(CE-P3) Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título

Comprender que a innovacióntrascende a especificidade de cada área de coñecemento e busca superar as tradicionais barreiras entre profesorado, profesorado e alumnado, entre centro educativo e comunidade e entre a ?escola? e a vida	AP3 AP8 AP9 AP20 AP21 AP26 AP33 AP34		CM3 CM4 CM6 CM8
Concebir a innovación educativa como unha actitude profesional imprescindible para responder ás esixencias formativas ante o reto da crise ecosocial e a pandemia e aplicar a "sustancia espiritual" das tecnoloxías dixitais o ensino.	AP3 AP8 AP9 AP20 AP26 AP33 AP34		CM3 CM4 CM6 CM8
Asociar a innovación con a investigación permanente para incorporar os retos que teñe a humanidade e o noso planeta dende a xusticia social global: o cambio climático e a pandemia, o xiro dixital, a brecha de participación e a democratización do coñecemento, a igualdade de xénero, a diversidade e a interculturalidade.	AP3 AP8 AP9 AP20 AP26 AP33 AP34		CM3 CM6 CM8

Contidos	
Temas	Subtemas
Núcleo 1: Innovación educativa e pedagogías dos coidados para encarar a crise ecosocial global e a pandemia	Innovación educativa, cidadanía innovadora e conciencia global Innovación educativa, brecha de participación, desigualdade invisible e crise ecosocial global Obxectivos de Desenvolvemento Sostible e Dereitos Humanos Xustiza social global, pedagogías ecofeministas e decolonialistas
Núcleo 2: Innovación educativa para establecer vínculos e promover a reciprocidade profunda	A sustancia espiritual das tecnoloxías dixitais na educación secundaria, as pedagogías dixitais e a cultura da converxencia. Profesorado e alumnado como coinvestigadores, o profesorado e a colaboración entre colegas, o traballo en rede (escola/comunidade local/comunidades globais), o currículo integrado e a cultura transversal, a aula sen muros e a escola de espazos abertos (a organización). Escola e vida no planeta
Núcleo 3: A innovación educativa en acción	Proxectos e experiencias de innovación con aprendizaxe baseado en proxectos (ABP) Proxectos e experiencias de innovación dentro das comunidades de aprendizaxe Proxectos e experiencias de innovación dende os ecofeminismos e o decolonialismo

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A3 A8 A21 A34 C3 C4	1	1	2
Análise de fontes documentais	C4 C6 C8	2	6	8
Aprendizaxe colaborativa	A9 A20 A26 C6	4	10	14
Presentación oral	A3 A33 A34 C3 C4	2	2	4

Traballos tutelados	A3 A8 A9 A20 A21 A26 A33 A34 C3 C4 C6 C8	5	15	20
Atención personalizada		2	0	2
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Presentación da materia, introdución das fontes de información, descrición das tarefas e os requirimentos de avaliación. Coñecemento dos intereses do estudantado con respecto á innovación.
Análise de fontes documentais	Presentación dos documentos en múltiples formatos e comprensión e análise dos seus contidos.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequeno grupo e posta en común para contrastar puntos de vista sobre a información extraída das fontes documentais e realización do resumo analítico a ter en conta no deseño da proposta de innovación
Presentación oral	Realización na clase dunha das actividades que forman parte da proposta de innovación elaborada no traballo tutelado con participación obrigatoria de todo o alumnado, tanto na presentación da experiencia de cada grupo como na recepción do resto das experiencias.
Traballos tutelados	Traballo en grupo que implica o deseño dunha proposta de innovación semellante á da modalidade de proxecto integrado do Trabajo de Fin de Mestrado. Terá unha parte de realización en equipo e outra individual. A estrutura do traballo así como os criterios de avaliación específicos serán presentados na clase.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Sesiones de seguimiento en clase y en tutorías para apoyar el trabajo tutelado que consiste en el diseño de una propuesta de innovación que se asemeja a un proyecto integrado (modalidad del TFM)

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Presentación oral	A3 A33 A34 C3 C4	Realización na clase dunha das tarefas que forman parte da proposta de innovación elaborada no traballo tutelado, con participación obrigatoria de todo o alumnado tanto na presentación da experiencia de cada grupo como no desenvolvemento do resto das experiencias. No caso de non ter acadada a asistencia requirida pactarase co profesorado unha data para a presentación por medios telemáticos.	30
Traballos tutelados	A3 A8 A9 A20 A21 A26 A33 A34 C3 C4 C6 C8	Realización de todas as actividades implicadas no deseño dunha proposta de innovación de xeito grupal. A estrutura do traballo será presentada na clase así como criterios de avaliación específicos.	70

Observacións avaliación

Convocatoria de xullo

Rexirase polos mesmos criterios que a 1ª oportunidade.

Integridade académica:

Os contidos incluídos no traballo deben estar apropiadamente referenciados ao longo do texto e no apartado de referencias usando as normas APA 7ª edición. O texto literal debe declararse usando as normas APA 7ª edición. No parafraseo deben figurar as fontes orixe das ideas que se re-elaboran. A presenza de fontes científicas no traballo é un signo de credibilidade que é requisito imprescindible para demostrar excelencia académica.

Recoméndase consultar

www.suagm.edu/umet/biblioteca/pdf/guiarevmarzo2012APA6 taEd.pdf

http://www.ugr.es/plaxio_hum/0401 Prevencion. html

Política antiplagio:

As citas e referencias a calquera tipo de texto deben declararse, o uso de texto literal ou ideas doutros autores ou autoras parafraseadas sen declarar a fonte supón o suspenso do traballo en aplicación do artigo 14.4 da normativa académica de avaliacións, cualificacións e reclamacións, aprobada polo Consello de Goberno do 19 de decembro de 2013, na que se indica que ? na realización de traballos, ou plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través de internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, ou permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade".

Recoméndase consultar:

http://www.ugr.es/plaxio_hum/

<http://blogbibliotecas.mecd.gob.es/2015/01/22/plaxio- academico/>

Composición grupo e traballo individual:

Ao longo da realización do traballo e nas diversas convocatorias de avaliación pode haber variacións na composición dos grupos e no número de persoas que os compoñen segundo criterio do profesorado. Excepcionalmente pode decidirse a realización individual do traballo.

Asistencia:

A asistencia ás sesións presenciais é obrigatoria.

A cualificación final será a nota do traballo. Se o alumno/a non alcanza o 80% de asistencia non se avaliará o traballo realizado ao longo do curso e a cualificación será de non presentado.

O alumnado que na primeira oportunidade obtivese unha nota inferior a 5 deberá repetir o traballo. Se non alcanzou a porcentaxe de asistencia esixido deberá realizar un exame práctico ou elaborar un traballo de acordo co profesorado. Neste segundo caso, a cualificación final será a media ponderada das notas obtidas, debendo obter en cada parte un aprobado (5).

Dispensa académica de exención de asistencia

Aqueles alumnos/ as con dispensa académica de exención de asistencia serán avaliados do mesmo xeito que aqueles que non cumpran a asistencia do 80% das sesións presenciais. A nota final será a media das cualificacións obtidas, solicitándose en cada unha delas unha nota igual ou superior a 5 sobre 10 para aprobar a materia.

Linguaxe non discriminatoria

É obrigatorio o uso dunha linguaxe correcta, respectuoso e inclusivo, evitando termos discriminatorios relativos ao xénero, a etnia, a procedencia social, a diversidade funcional, a orientación sexual, etc. O non cumprimento deste requisito carrexará consecuencias negativas na nota de ata un punto menos.

Transversalidade de xénero e interculturalidad

É altamente recomendable a inclusión da perspectiva de xénero e a interculturalidade na proposta de innovación.

Bibliografía básica

- Area Moreira, Manuel (2006). Hablemos más de métodos de enseñanza y menos de máquinas digitales: los proyectos de trabajo.. Monográfico ?La investigación escolar salta a la Red?, 79, 26-32.
- Abellán Toledo, Yolanda e Herrada Valverde, Rosario Isabel (2016). Innovación educativa y metodologías activas en educación secundaria: la perspectiva de los docentes de lengua castellana y literatura. Revista Fuentes, 18(1), 65-76, <http://dx.doi.org/10.12795/revistafuentes.2016.i18.04>
- Zubiria-Ferriols, Edurne; Vallet-Bellmunt, Ilu; Bel Oms, Inmaculada (et. al.) (2020). III Jornadas de Innovación Educativa: DIMEU: Herramientas software en educación secundaria y universidad. Publicacions de la Universitat Jaume I
- Beane, James A. (2005). La integración del currículo: el diseño del núcleo de la educación democrática. Madrid: Morata
- Hargreaves, Andy, Earl, Lorna, Ryan, Jim (1998). Una educación para el cambio. Barcelona:Octaedro
- Hargreaves, Andy y Fink, Dean (2008). El liderazgo sostenible. Madrid: Morata
- Wrigley, Terry (2008). Escuelas para la esperanza. Madrid: Morata
- Rudduck, Jean y Flutter, Julia (2007). Como mejorar tu centro dando la voz al alumnado dando la voz. Madrid: Morata
- Lankshear, Colin y Knobel, Michele (2008). Nuevos alfabetismos. Su práctica cotidiana y el aprendizaje en el aula. Madrid: Morata
- Rodríguez Romero, Mar (2003). Las metamorfosis del cambio educativo. Madrid: Akal
- Hargreaves, Andy y Fink, Dean (2006). Estrategias de cambio y mejora en la educación caracterizadas por su relevancia, difusión y continuidad en el tiempo. Revista de Educación, 339(2006), pp.43-58
- Sánchez Asín, Antonio et al. (2009). La sociedad del conocimiento y las TIC: una inmejorable oportunidad para el cambio docente. Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación, nº34, pp.179-204
- Salinas Ibáñez, Jesús (2008). Innovación educativa y uso de las TIC. Universidad Internacional de Andalucía
- Rodríguez Romero, Mar (2012). El profesorado en la galaxia digital: como combinar la concentración constructiva con la participación en el mundo. TESI. vol 13, No 2
- Ayers, William y Alexander-Tanner, Ryan (2013). Enseñar, un viaje en cómic . Madrid: Morata
- Eurydice (). Enciclopedia de los sistemas educativos europeos elaborada por la Red Eurydice. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Main_Page
- Eurydice Network (). information on and analyses of European education systems and policies. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php
- Edutopia (). Library of videos showcasing innovation and evidence-based learning practices in K-12 schools. <http://www.edutopia.org/videos>
- Prácticas Innovadoras INTEF (). Difundiendo buenas prácticas. <http://recursostic.educacion.es/heda/web/es/practicas-innovadoras/difundiendo-buenas-practicas>
- Rodríguez Romero, Mar (2012). El profesorado en la galaxia digital. Cómo combinar la concentración constructiva con la participación en el mundo.. Teoría de la Educación: Educación y Cultura en la Sociedad de la Información, 13 (2), 220-245.
- Emakunde (2015). Guía para la incorporación de la perspectiva de género en el curriculum y en la actividad docente de las enseñanzas de régimen especial y de Formación Profesional.. Victoria: Servicio de Publicaciones del País Vasco
- Martín García, Xus (2016). Proyectos con alma. Trabajo por proyectos con servicio a la comunidad.. Barcelona: Editorial Grao
- Susinos, Teresa (2009). Escuchar para compartir. Reconociendo la autoridad del alumnado en el proyecto de una escuela inclusiva.. Revista de Educación, 349, 119-136.
- Connell, Raewyn (1997). Escuelas y justicia social.. Madrid: Morata
- Torres Santomé, Jurjo (2011). La justicia curricular. El caballo de Troya de la cultura escolar.. Madrid: Morata
- Chomsky, Noam (2007). La (des)educación.. Barcelona: Crítica
- Soler Campo, Sandra e Saneleuterio, Elia (2020). Estereotipos de género en los filmes animados: una propuesta de investigación e innovación coeducativa en Secundaria. Actas CIVINEDU 2020, 4th International Virtual. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/65765744/CIVIN>
- Ramírez-Ramírez, Leticia N. ; Claudio-Martínez , César ; Ramírez-Arias, Valeria (2020). Usabilidad de las TIC en la

Enseñanza Secundaria. Revista Científica Hallazgos21, Vol. 5, Nº. 1, 85-101

- Elisabeth F. Barkley, D. Patricia Cross (2013). Técnicas de aprendizaje colaborativo.. Madrid: Editorial Morata

- Johnson,David W. (2014). La evaluación en el aprendizaje cooperativo: cómo mejorar la evaluación individual a través del grupo. . Madrid: Editorial SM

Proporcionarase bibliografía complementaria en función das necesidades e intereses do alumnado, así como a necesaria para o desenvolvemento dos traballos tutelados en función das temáticas abordadas.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Dispoñibilidade dun dispositivo dixital con conexión a wifi e o uso de Teams. Recoméndase o envío dos traballos telemáticamente e non utilizar plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores. Facer un uso sostible dos recursos e da prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Ter en conta os principios éticos relacionados coa sostibilidade nos comportamentos persoais e profesionais. A participación na materia de innovación pretende crear unha situación de dobre innovación facendo que os estudantes experimenten o traballo por proxectos e deseñen unha proposta de innovación apoiada no aprendizaxe baseada en proxectos para o que se terán en conta os seguintes principios de procedemento: a. Adaptación dos contidos a problemas reais da práctica da Educación Secundaria. b. Desenvolvemento das competencias dixitais docentes. c. Produción de un banco de recursos e experiencias por parte do alumnado facendo uso de recursos dixitais. d. Aplicación de categorías de reflexión e clasificación que podan ser usadas polo alumnado na descrición e análise de experiencias, estudos de caso, materiais, ferramentas, documentos.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías